

Dkt. Jim Spiegel, Falsafa ya Dini, Kipindi cha 10, Fundisho la Kuzimu

© 2024 Jim Spiegel na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. James Spiegel katika mafundisho yake kuhusu Falsafa ya Dini. Huu ni kipindi cha 10, Mafundisho ya Kuzimu.

Sawa, kwa hivyo tumezungumzia kuhusu vipimo kadhaa vya mantiki ya imani ya kidini. Tumeangalia hoja za kitheisti na baadhi ya pingamizi dhidi ya hizo, na tumezingatia tatizo la uovu kama pingamizi muhimu zaidi kwa imani ya kitheisti.

Sasa, tutazungumzia kuhusu fundisho ambalo, lenyewe, linachukuliwa na wengi kuwa tatizo kubwa na dini za kitheisti, na hilo ni fundisho la kuzimu. Baadhi ya maswali ambayo tutazingatia ni kama fundisho la kuzimu lina tatizo la kimaadili, ni maoni gani tofauti kuhusu kuzimu ambayo yanathibitishwa haswa na wanatheolojia Wakristo na wasomi wa Biblia, na ni matatizo na nguvu gani za maoni mbalimbali.

Kwa hivyo, tutaanza na pingamizi tu kwa dhana ya kuzimu iliyoandikwa na David Lewis, ambaye ni mmoja wa wataalamu mashuhuri wa metafizikia wa mwishoni mwa karne ya 20. Na inavutia kuona asili ya ukosoaji wake. Anadai kwamba, kutokana na mafundisho ya Kikristo ya kuzimu, Mungu ana hatia ya kutenda uovu kwa kuwatesa watu kuzimu milele na kwa nguvu zote.

Lewis anadai kwamba, kutokana na mafundisho ya Kikristo ya kuzimu, Mungu ana hatia ya kutenda uovu kwa kuwatesa watu kuzimu milele, kama nilivyosema, kwa nguvu zote, na kwamba hata mwanadamu mwovu zaidi hufanya dhambi zenye kikomo. Kwa hivyo, adhabu ya waliolaaniwa haina kikomo cha makosa yao, anadai. Kwa hivyo, anasema, kile Mungu anachofanya ni kibaya zaidi kuliko kile ambacho watawala wabaya zaidi wamefanya.

Tatizo hili, anasema Lewis, limekuwa sehemu iliyopuuzwa ya tatizo la uovu, ingawa ni mbaya zaidi kuliko matoleo ya kawaida, ambayo huzingatia tu uovu ambao Mungu huruhusu badala ya tatizo hili la uovu unaofanywa na Mungu. Angalau, kama Lewis anavyoona, hili ni jambo ambalo Mungu anawafanyia wanadamu, tofauti na jambo ambalo tunajiletea wenyewe. Kwa hivyo, mtazamo wa kitamaduni wa kuzimu, bila shaka, ni kwamba watu hufika huko kwa sababu wameishi aina fulani ya maisha, maisha maovu, na hii ndiyo adhabu ya mwisho kwa uovu wao, au kwamba hata kama wamekuwa na maisha ya kawaida, hilo bado linahusisha kiasi fulani cha dhambi, na kwa hivyo ikiwa hawajasamehewa, basi kuzimu hatimaye ndiyo adhabu ya dhambi zao.

Lakini Lewis anasema hata kutokana na wazo hili kwamba wanadamu mara nyingi hutenda kinyume cha maadili, bado haifai kwa Mungu kuwafanya watu wateseke kuzimu, hasa ikiwa hili litaendelea milele na milele. Kwa hivyo , anajadili majibu kadhaa yanayowezekana kwa tatizo hilo, akianza na rufaa kwa uhuru wa uhuru, ambao unajaribu kupunguza tatizo kwa kushawishi uhuru usiolingana au uhuru wa uhuru. Mungu hatimaye huwaruhusu watu kuchagua wokovu au kuzimu.

Kwa hivyo, wazo tena ni kwamba kuzimu ni chaguo ambalo hatimaye watu hufanya, sio lawama kwa Mungu. Anatupa tu kile ambacho matendo yetu, matendo yetu ya bure, yanastahili. Jibu lake kwa hili ni kwamba bado si haki kabisa kwa Mungu, kama anavyosema, kuwaweka watu katika hali ambayo lazima wafanye hukumu inayowafunga milele.

Analinganisha hili na mzazi anayeandaa chumba cha watoto kwa vitu vyenye ncha kali na vifaa vya kulipuka, ambayo ni picha dhahiri na ya kusumbua. Lakini kwa nini Mungu hata awaambe watu ili kuwaweka katika hali ambayo wanaweza kuishia katika hali ambayo wanateseka milele? Lewis anaona hilo kama kutowajibika. Zaidi ya hayo, anasema kwamba inatia shaka ikiwa uhuru usiolingana au uhuru wa uhuru ni thamani kuu, sivyo? Jambo mara nyingi husemwa kwamba Mungu aliona uhuru wa binadamu kuwa muhimu sana kwa sababu alitaka uhusiano na watu na kwamba ingefaa hatari ya watu kutua kuzimu hatimaye.

Ili tu kupata ulimwengu ambao una aina hiyo ya uhuru na aina hiyo ya uwezekano wa uhusiano, Lewis anasema hapana, haifai. Uhuru wa aina hiyo haupaswi kuonekana kama thamani kuu kwa sababu ya hatari ambazo ungewakilisha. Vyovyote vile, anasema Mungu anaweza kuacha uhuru usio na ulinganifu ukiwa umejaa huku akifanya mambo mengi ya kuvutia na kuhimiza kuliko anavyofanya.

Mbinu nyingine ni kushawishi tafsiri tofauti za kuzimu. Hasa, kwa mfano, wazo kwamba hukumu ya kifo inahusisha hali ya kutotii Mungu kinyume na, tuseme, mateso au kuchomwa moto kwa uchungu sana au kwa uchungu, kama taswira nyingi za kibiblia zinavyosema. Labda ni hali tu ya kutokubaliana au kutotii au kumkataa Mungu.

Ni hali isiyopendeza lakini si mateso kamili. Jibu la Lewis kwa hilo ni kwamba huo si uelewa sahihi wa mateso ya kuzimu kama yanavyoonyeshwa katika maandiko. Hata kama hii ingekuwa asili ya kuzimu, hali ya kutotii, ukweli kwamba hali hiyo, hali hiyo, haingeweza kamwe kurekebishwa yenyewe ni tatizo.

Mbinu nyingine ni mtazamo wa adhabu yenye kikomo. Baadhi wanasisitiza kwamba adhabu za kuzimu ni zenye kikomo au hazipo. Kwa mfano, wazo kwamba hatimaye Mungu huchochea toba kutoka kwa kila mtu kuzimu ni mtazamo wa urejesho.

Ni aina ya universalism, ambayo tutazungumzia baadaye. Lewis anajibu kwamba kutokana na mtazamo wa utangamano wa uhuru, ambao ni mtazamo kwamba uhuru wa binadamu unaendana na aina ya uamuzi, Mungu angeweza kuepuka hata adhabu ndogo kwa kuhakikisha kwamba watu hawamkatai. Pili, hata kutoa kwamba kila mtu kuzimu hatimaye atakuja, kwa mtazamo huu, Mungu bado yuko tayari kuendelea na mateso milele yote, na huu wenyewe ni uovu uliokithiri.

Na kisha una mtazamo wa kawaida wa ulimwengu wote, ambao unasema kwamba Mungu hamuadhibu mtu yeyote kuzimu, wala si nia yake kufanya hivyo, sivyo? Kila mtu ameokolewa; huna aina yoyote ya uwezekano wa kutisha wa maisha baada ya kifo. Jibu la Lewis kwa hilo ni kwamba asili ya mambo mabaya. Kwa hivyo, fundisho la kuzimu lazima lithibitishwe na Wakristo.

Ukweli kwamba Biblia inarejelea kuzimu sana haupingiki, na hiyo ndiyo hoja anayoitoa hapa. Zaidi ya hayo, anasema kwamba ikiwa kila mtu ataokolewa, iwe ni waumini au la, basi ukombozi wa Kikristo una faida gani? Na je, si haki kwamba waaminifu na waovu wote watakuwa na hatima moja ya milele mbinguni? Ambayo ni makubaliano ya kuvutia kwa upande wake. Hapa amelalamika na kukosoa mtazamo huo kwa sababu hii ni wazo jeusi na linaloonekana kuwa lisilo la haki kwamba watu watateseka kuzimu kwa ajili ya dhambi zao.

Lakini sasa anasisitiza kwamba watu wenye wema, pamoja na watu wabaya, wataishia na hatima ile ile. Kwamba hiyo kwa namna fulani si haki na si mtazamo unaofaa wa maisha ya baada ya kifo. Kwa hivyo, inaonekana kama anataka yote mawili.

Kwa vyovyote vile, hayo ni baadhi ya ukosoaji wa David Lewis, na nadhani yanatoa mawazo mazuri kwa wale wetu ambao ni Wakristo au waumini wengine wanaothibitisha ukweli wa kuzimu. Hapa kuna maoni ya kawaida kabla hatujazungumzia kila moja yao mahususi na kisha hoja za kuunga mkono na kupinga kila mtazamo. Kuna mtazamo wa kitamaduni, ambao ni mtazamo ambao Lewis anaupinga zaidi.

Hilo ndilo wazo kwamba waliolaaniwa hupata mateso ya milele wakiwa na fahamu. Nitatumia kifungu hicho mara kwa mara—mateso ya milele wakiwa na fahamu.

Hilo limethibitishwa na idadi kubwa ya wanatheolojia na wanafalsafa Wakristo kuanzia Mtakatifu Augustine hadi leo, pamoja na watu kama Eleanor Stump, na tutazungumzia kuhusu hilo. Na kisha kuna mtazamo unaojulikana kama kutokufa kwa masharti. Wakati mwingine, huitwa maangamizi, ambayo ni mtazamo kwamba wale wanaoenda kuzimu wanateseka huko kwa muda fulani.

Labda ni maelfu ya miaka. Labda ni miezi au majuma machache tu. Labda hutofautiana kulingana na kiwango cha uovu wa mtu katika maisha haya.

Lakini wakati fulani, mateso kuzimu huisha, na waliolaaniwa huangamizwa, huangamizwa. Wanarudi kwenye hali ya kutokuwa na kitu walikotoka. Huo ni kutokufa kwa masharti .

Edward Fudge alikuwa mtetezi maarufu wa mtazamo huu. Aliandika kitabu kinachoitwa *The Fire That Consumes* , nami nina mtazamo huu. Na kitabu changu nilichochapisha mwaka wa 2019 kinachoitwa *Hell and Divine Wema* ndicho pekee, hadi sasa, utetezi pekee wa kifalsafa wa kutokufa kwa masharti .

Ninazungumzia kuhusu hoja za kibiblia, faida na hasara katika sura ya kwanza, lakini sehemu iliyobaki ya kitabu hiki ni utetezi wa kifalsafa wa mtazamo wa masharti . Na kisha kuna ulimwengu wote, ambao unasema kwamba mwishowe, kila mtu ataokolewa. Watu kama Thomas Talbot, Eric Wrighton, na wengine wanatetea mtazamo huu, pamoja na wanatheolojia kama Robin Perry, aliyeandika kitabu kinachoitwa *The Evangelical Universalist* chini ya jina Gregory MacDonald.

Alichukua majina hayo mawili kutoka kwa Gregory wa Nyssa na George MacDonald, akayatumia kama majina bandia, na hatimaye akatoka nje ya ukumbi kama mtetezi wa ulimwengu wote. Lakini hiyo labda ndiyo utetezi bora wa kitheolojia wa ulimwengu wote ambao nimewahi kuona. Haya ndiyo maoni matatu, na kila moja lilikuwa na watetezi muhimu katika kanisa la kwanza.

Mababa wa kanisa la kwanza waligawanyika katika suala hili. Mlikuwa na kile kilichokuwa mtazamo wa kitamaduni, mtazamo wa mateso ya milele yenye fahamu, pamoja na mtazamo wa masharti na ulimwengu unaowakilishwa miongoni mwa mababu. Lakini basi, pamoja na Mtakatifu Augustine na uthibitisho wake wa mateso ya milele yenye fahamu, hilo lilizidi kuwa aina ya msimamo wa kawaida katika kanisa la Kikristo na limekuwa hivyo tangu wakati huo, ingawa kumekuwa na watu wengi wasio na msimamo katika karne nyingi katika mfumo wa mtazamo wa masharti na ulimwengu unaozingatia.

Kuna tovuti ya kuvutia na yenye taarifa nyingi inayoitwa RethinkingHell.com ambayo ningependekeza. Inaendeshwa na baadhi ya watu wenye masharti , ikiwa ni pamoja na Christopher Date; Nadhani Glenn Peoples husaidia katika hilo. Na kuna infographic yenye manufaa sana na taarifa nyingi inayoitwa *Hell Triangle* ambayo unaweza kuangalia hapo ambayo inaonyesha tofauti na baadhi ya vipengele vya uhusiano wa mitazamo hiyo mitatu. Inasaidia sana kuona jinsi kila moja ya mitazamo hii inavyoelezwa na kutofautishwa katika mchoro mmoja.

Kwa hivyo, hebu kwanza tuzungumzie mtazamo wa kitamaduni wa mateso ya milele ya fahamu. Mtu anawezaje kutetea mtazamo huu? Tena, Eleanor Stump ni mmoja wa watetezi maarufu wa hivi karibuni wa mtazamo huu miongoni mwa wanafalsafa. Aliuliza tunawezaje kupatanisha mateso ya kuzimu na upendo wa Mungu. Anachukua

mtazamo wa Thomistic kuhusu jambo hilo na anazungumzia kuhusu simulizi la Thomas Aquinas kuhusu upendo na jinsi linavyohusiana na wema wa Mungu.

Kulingana na Stump, ni mtazamo wa Aquinas kwamba kumpenda mtu ni kutaka mema yake, ambayo ni kutamani utimilifu wa asili yake. Unapotaka mema ya mtu au kitu, unatamani utimilifu wa asili yake. Kwa wanadamu, hii ni kutimiza uwezo wao wa kufikiri.

Kwa hivyo, kumpenda mwanadamu ni kukuza matendo yao ya maadili na kupata tabia njema. Lakini sasa fundisho la kuzimu ya milele linaonekana kupingana na hili, sivyo? Kwa hivyo, Aquinas anaelewaje? Stump anabainisha kuwa kwanza tunahitaji kuelewa mbingu na kuzimu ni nini kwa Aquinas. Mbingu ni, kama Aquinas anavyosema, au hii inaweza kuwa Stump, hali ya kiroho ya muungano na Mungu, hali ya hiari ya hiari tu kile kinachopatana na mapenzi ya Mungu.

Na hiyo ina maana kwamba kuzimu ni kukataliwa kwa uhuru kwa muungano huu, ambao pia ni kitendo cha mwisho cha kutokuwa na mantiki. Sisi ni viumbe wenye akili tulioumbwa kwa mfano wa Mungu katika suala hili. Tumeumbwa kwa ajili ya muungano na Mungu.

Hilo ndilo jambo la busara zaidi. Kwa hivyo, kukataa muungano huo na Mungu ndio kilele cha kutokuwa na mantiki. Anasema kwamba, nukuu, kama matokeo ya kuwa tayari mara kwa mara kutenda kwa njia kinyume na asili yao, waliolaaniwa, wakiwa hai, hupata tabia kuu, nukuu ya mwisho, kwa vitendo visivyo na mantiki.

Yaani, wanapopata maovu na utu wa tabia kupitia chaguzi huru zisizo za maadili baada ya muda, hii hutoa aina ya asili ya pili ambayo haiendani na muungano na Mungu. Kwa hivyo, Mungu hutendea waliolaaniwa, nukuu, kulingana na asili yao ya pili, asili waliyoipata ambayo wamejichagulia wenyewe. Kwa hivyo wazo ni kwamba unapoishi maisha yako katika ulimwengu huu, unachagua kila siku, chaguo unazofanya, jehanamu au mbinguni.

Labda, kwa kiwango fulani, mchanganyiko, sivyo? Ukiishi maisha ya wema lakini unapotea mara kwa mara, kama sisi sote tunavyofanya, katika nyakati hizo ambapo unatenda dhambi, huo ni uchaguzi wa kuzimu. Na wale, kwa upande mwingine, ambao wanaishi maisha maovu mara kwa mara hutenda kwa wema; hiyo ni ishara katika mwelekeo wa mbinguni. Lakini mwishowe, wazo ni kwamba unaenda upande mmoja au mwingine, kuelekea mbinguni au kuelekea kuzimu.

Matokeo ya maisha yanayoishi kwa njia ya mbinguni au ya kuzimu ni aina ya asili inayofaa kwa moja ya hatima hizo mbili katika maisha ya baada ya kifo. Kwa hivyo, kwa nini Mungu asingeweza kuwaangamiza watu badala ya kuwapeleka kuzimu milele? Hili ni swali la masharti au la maangamizi. Stump anabainisha kuwa Aquinas

anasema kwamba hili si chaguo kwa sababu hilo lingekuwa ni kuangamiza kiumbe, ambacho huwa ni uovu kila wakati.

Nukuu, bila wema kama huo mkuu, kuangamizwa kwa waliolaaniwa si haki ya kimaadili na hivyo si chaguo la Mungu mwema. Pia, kwa kuwatenga waliolaaniwa, Mungu huwazuia kufanya uovu zaidi na kuangamiza zaidi nafsi zao. Kwa hivyo, kwa maana hii, huu ndio hitimisho la kejeli ambalo Stump anakuja hapa.

Kwa maana hii, Mungu huendeleza mema ya waliolaaniwa na huwapenda kwa kuwatenga na kuzuia kuangamizwa kwao kabisa, akiwahifadhi wakiwapo lakini kisha kuwazuia kufanya maovu zaidi katika mazingira yao ya kuzimu. Kwa hivyo, hata ni usemi wa upendo wa Mungu, ambao tena ni wa kejeli. Kwa hivyo, hii inatuacha na maswali machache.

Moja ni, jinsi gani kuepuka uovu usio na kikomo, mateso ya milele, na uovu kunaweza kusiwe jambo jema kuu? Kwa nini isingekuwa vizuri kuzuia hilo kupitia maangamizi au hatimaye kubadilisha asili ya pili ya waliolaaniwa, asili ya pili ya waliolaaniwa, na kuzimu ambayo wameipata? Hilo lingekuwa swali la ulimwengu wote. Na ikiwa Mungu anampenda kila mtu, basi anatafuta utimilifu wa asili ya kila mtu. Kwa hivyo, kwa kuwa mwenye nguvu zote, kwa nini asiweze kufanikisha hilo tena? Kwa nini asingeweza kubadilisha kila mtu kuzimu ili kuwarejesha wote na hatimaye kuwaokoa kila mtu? Kwa hivyo, hebu tugeukie sasa kutokufa kwa masharti au maangamizi.

Mtazamo ni kwamba wanadamu si wa kawaida wasiokufa bali wanapewa kutokufa na Mungu tu kama sehemu ya wokovu wetu. Wazo hili ni kwamba uzima wa milele ni zawadi kutoka kwa Mungu, na huna hiyo kiotomatiki, kwa sababu tu ya kuwa mwanadamu. Lakini, ukiokolewa, basi unapewa uzima wa milele.

Vinginevyo, maisha yako yatafikia kikomo katika mfumo wa maangamizi. Kitabu changu, Kuzimu na Wema wa Mungu ni uchunguzi wa kifalsafa, wa kitheolojia, hasa wa kifalsafa. Ni utetezi wa kifalsafa wa mtazamo wa kutokufa kwa masharti .

Hapa kuna baadhi ya hoja zangu njiani. Uhai usio na kikomo ni nini ? Tena, ni mtazamo kwamba wanadamu si wa kawaida wasio na mwisho, bali wanapewa tu kutokufa au uzima wa milele na Mungu kama sehemu ya wokovu wetu. Kutokufa kuna sharti la neema ya Mungu.

Wale waliookolewa katika Kristo wanaishi milele na Kristo, huku wale waliolaaniwa wakiteseka kuzimu kwa muda mfupi na hatimaye huangamizwa. Kwa hivyo, hapa kuna hoja za kutokufa kwa masharti . Baadhi ya mambo ya kibiblia na kifalsafa yanaunga mkono mtazamo huu.

Mojawapo ni lugha pana ya kibiblia ya uharibifu. Kuna vifungu kadhaa vya kibiblia vinavyorejelea waliolaaniwa kuangamizwa au kuangamia. Lakini, ikiwa wanaishi milele, basi hawaangamizwi kweli.

Pia, taswira ya kibiblia ya moto inaonyesha kuangamizwa kwa waovu kwani moto huteketeza unapowaka. Pili, kuna dhana hizi zinazopingana za hukumu na uzima wa milele katika maandiko. Uzima wa milele umeahidiwa Wakristo kinyume na hukumu ya waovu.

Lakini, ikiwa waliolaaniwa wataishi milele kuzimu, basi hatima yao pia ni uzima wa milele. Ni uzima wa milele wenye uchungu, lakini bado ni uzima wa milele. Tatu, upatanisho wa vitu vyote na Mungu ni mada muhimu sana ya kibiblia.

Biblia inasema kwamba Mungu atapatanisha vitu vyote na nafsi yake katika Wakolosai 1. Ikiwa waliolaaniwa wataishi milele kuzimu, basi hawajapatanishwa na Mungu. Hii pia ni hoja ya ulimwengu wote. Lakini, wenye masharti wanaweza kusema kwamba, angalau kwa mtazamo wa masharti, watu wanapoangamizwa, hakuna mtu aliyebaki hapo ambaye hajapatanishwa na Mungu.

Kila mtu anayebaki hai amepatanishwa na Mungu. Nne, kifungu cha Mathayo 10.28, ambapo Yesu anasema kwamba Mungu anaweza kuangamiza mwili na roho kuzimu. Anasema, msiwaogope wanadamu ambao wanaweza tu kuangamiza mwili.

Mwogopeni Mungu, awezaye kuangamiza mwili na roho katika kuzimu. Hilo linaonyesha kwamba kuzimu ni mahali ambapo roho huharibiwa. Basi una wazo la kifo cha pili linalotajwa katika Ufunuo 20 na 21.

Wanatheolojia na wasomi wa Biblia wanajadili maana ya hilo kwa mtazamo wa masharti. Kifo cha pili kinarejelea kifo cha roho kuzimu—hatimaye, hoja kutoka kwa haki.

Ikiwa wote waliolaaniwa watateseka jehanamu milele, basi hii inawakilisha adhabu isiyo na kikomo kwa dhambi zenye kikomo, ambazo si za haki kabisa. Mateso yasiyoisha kwa dhambi ambazo ni za kipekee na zenye kikomo. Hoja hiyo ya haki kwa kweli ni hoja ya kifalsafa tu, lakini ni mojawapo ya hoja zenye ushawishi mkubwa katika kutetea mtazamo wa masharti.

Hapa kuna baadhi ya mambo yanayopingana na mtazamo wa sharti. Pingamizi ambazo zimetolewa na, hasa, wanajadi. Moja inahusu kanuni inayoitwa hadhi.

Wazo ni kwamba hali ya kimaadili na ya kimetafizikia ya mtu aliyekerwa na dhambi zetu, yaani Mungu, huamua ipasavyo adhabu inayofaa katika kesi hii, kulingana na mwanajadi, ambayo ni mateso yasiyo na kikomo au yasiyoisha. Ikiwa Mungu hana kikomo na mtakatifu, basi dhambi dhidi ya Mungu zinahitaji adhabu isiyo na kikomo.

Kama jibu la hilo, wenye masharti mara nyingi wameona kwamba mateso ya milele ya fahamu hayaleti adhabu isiyo na kikomo, kwani dhambi za waliolaaniwa haziadhibiwi kabisa.

Kama kweli ni kosa lisilo na kikomo kwamba tuna hatia katika ulimwengu huu na kutenda dhambi dhidi ya Mungu, hatuwezi kuteseka milele wakati wowote kuzimu katika muda wote wa kazi yetu kuzimu. Wameteseka kwa muda mfupi tu na mateso yasiyo na kikomo hayafikiwi kamwe. Kwa hivyo, hakuna mtu anayeweza kuteseka kwa kweli adhabu isiyo na kikomo ikiwa adhabu hiyo inaeleweka kimsingi kama mateso.

Kwa hivyo kila wakati, inaonekana, kwa mtazamo huu, daima kuna uovu mkubwa wa kimaadili, dhambi fulani iliyoachwa kuadhibiwa ambayo haijaadhibiwa vya kutosha. Na ikiwa ni dhambi dhidi ya Mungu asiye na mwisho, Mungu mkamilifu wa maadili na mtakatifu, ambayo inatufanya tuwe na hatia isiyo na mwisho na kwa hivyo tuwe na hatia ya uovu usio na mwisho, basi chochote kinachoachwa bila kuadhibiwa milele yote ni uovu usio na mwisho. Kwa hivyo, kuna tatizo katika mtazamo wa kitamaduni unaozingatia ushindi wa mwisho wa Mungu juu ya uovu katika mtazamo huu.

Mtazamo mwingine, unaojaribu kuhalalisha adhabu isiyoisha ya waliolaaniwa, unavutia wazo zima la kuendelea kutenda dhambi kuzimu. Kulingana na nadharia ya kuendelea kutenda dhambi, waliolaaniwa hutenda dhambi kuzimu daima, hivyo kustahili adhabu zaidi na zaidi. Wanaadhibiwa kwa dhambi fulani za zamani kwa wakati fulani; wakati wote, wanaendelea kutenda dhambi na kisha wanahitaji kuadhibiwa kwa dhambi hizo, na hilo linaendelea milele.

Sasa, matatizo ya mtazamo huu ni pamoja na yafuatayo: Moja ikizingatiwa mtazamo wa uhuru wa uhuru, inaonekana kwamba bado ingewezekana kwa angalau baadhi ya waliolaaniwa kuacha kutenda dhambi ili adhabu yao ikamilike. Katika hali hii, basi, Mungu awaachilie kutoka kuzimu, na wengine warejeshwe.

Pili, mtazamo huu, pia, nadharia ya dhambi inayoendelea, pia inaashiria uovu wa kiadili wa milele. Watu wanapotenda dhambi milele kuzimu, daima kuna dhambi zaidi kwa Mungu kushughulika nayo. Hashindi uovu kabisa kwa mtazamo huu.

Daima kuna uovu wa kimaadili unaostahili kuadhibiwa. Kwa hivyo, dhana zote mbili hapa, kulingana na kanuni ya hadhi pamoja na nadharia ya dhambi inayoendelea, zinakabiliwa na tatizo la uovu wa kimaadili wa milele. Sawa, kwa hivyo sasa tugeukie mtazamo wa tatu, mtazamo wa ulimwengu wote, na tuzungumzie baadhi ya mawazo ya Thomas Talbot, aliyeandika kitabu kinachoitwa *Upendo Usioepukika wa Mungu*.

Kulingana na Talbot, yanapojumuishwa na mafundisho mengine ya Kikristo, fundisho la adhabu ya milele husababisha utata. Anatofautisha aina kadhaa tofauti za imani ya Mungu, na anatetea kile anachokiita imani ya kibiblia, ambayo inathibitisha aina ya

imani ya ulimwengu wote. Kwa hivyo, anaanza kwa kuzungumza kuhusu kile anachokiita imani ya kihafidhina, wazo kwamba Mungu anapenda kila mtu aliyeumbwa.

Kama inavyosemwa mara nyingi, Mungu anakupenda na ana mpango mzuri kwa maisha yako, kama kijitabu cha zamani cha uinjilisti kilivyosema, dhana ikiwa kwamba wewe ni nani, Mungu anakupenda. Ikiwa ndivyo ilivyo, basi Mungu lazima ampende kila mtu. Ni mtazamo wa kawaida katika miduara ya Wakristo.

Pili, mtazamo huu wa kihafidhina wa imani ya kidini unashikilia kwamba Mungu atawakataa watu wengine bila kubadilika licha ya ukweli huu na kuwaweka chini ya mateso ya milele. Kwa hivyo, baadhi ya watu ambao Mungu anawapenda sana watateswa milele. Hili ni tatizo, kulingana na Talbot.

Anasema kumpenda mtu ni kujitolea kwa maslahi yake ya muda mrefu. Lakini ikiwa Mungu anakataa kuwapatanisha watu wengine naye, basi hafanyi kwa maslahi yao ya muda mrefu. Unawezaje kutenda kwa maslahi ya mtu ikiwa unamtesa milele au unamruhusu ateseke milele wakati unaweza kukomesha? Kwa hivyo, kuruhusu mateso yasiyo na mwisho kuzimu si kumpenda mtu bali kumchukia.

Na Mungu hawezi kuacha kumpenda mtu kwa sababu upendo wa agape haubadiliki. Kinachofuata, kuna kile anachokiita uungu wa mioyo migumu, ambao anakataa wazo kwamba Mungu anapenda kila mtu na unathibitisha kwamba Mungu anapenda baadhi ya watu walioumbwa lakini si wote walioumbwa. Mungu atawakataa watu wengine bila kubadilika na kuwaweka chini ya mateso ya milele, hasa wale aliowachukia.

Tatizo na mtazamo huu ni kwamba ikiwa kupenda wema ni sifa muhimu ya Mungu, basi wazo kwamba Mungu hawapendi viumbe vyote ni la uongo. Haiwezekani kwa Mungu kutenda kwa njia isiyo ya upendo, na ndiyo maana, kulingana na Talbot, lazima hatimaye awaokoe kila mtu. Sasa ikiwa kupenda wema ni sifa ya bahati mbaya ya Mungu, mtu anataka kusema kwamba si muhimu sana kwa Mungu, lakini ni zaidi ya sifa ya bahati mbaya au isiyo muhimu ya Mungu, basi kuna matatizo mengine hapa.

Moja ni kwamba upendo wa Mungu kwa mtu mmoja unamtaka awapende watu wote kwa sababu hawezi kumpenda mtu fulani bila pia kuwapenda wale wote ambao mtu huyo anawapenda. Kama Mungu angegeuza upendo wangu kwa mtu fulani kuwa chuki, basi Mungu angekuwa akinitendea vibaya. Kwa hivyo, una mivutano kadhaa, angesema, kuna utata, ndani ya mtazamo huu.

Pia, Mungu ameamuru kwamba tuwapende wengine, hata maadui zetu. Ikiwa Mungu atatenda kwa ubaya kwa waliolaaniwa, basi hilo linapingana na amri hii. Amekuwa akituomba tuwapende watu anaowachukia.

Mtazamo mwingine ni kile anachokiita theism ya kihafidhina kiasi. Kulingana na mtazamo wa kihafidhina kiasi, kama Talbot anavyosema, Mungu anampenda kila mtu aliyeumbwa, lakini baadhi ya watu, licha ya juhudi zote za Mungu kuwaokoa, hatimaye watamkataa Mungu na kujitenga na Mungu milele. Kwa hivyo, amefanya kila awezalo kuwaokoa waliolaaniwa, lakini hakuweza kuwaokoa watu fulani.

Wanamkataa licha ya juhudi za Mungu. Lakini Talbot anauliza swali hili. Kwa nini mtu yeyote aliye kuzimu mwenye uhuru wa uhuru aendeleo kumkataa Mungu? Na hili linawezaje kuhakikishwa kwa milele yote katika kila hali? Labda tunaweza kuwapa watu fulani, watu waovu zaidi, kwa sababu ya asili hii ya pili ya Thomist ambayo wameiumba ndani yao, wanakuwa wagumu sana kiasi kwamba hawana hata nafasi ya kufikiria kutubu.

Lakini je, hilo lingewahusu kila mtu kuzimu? Kwa sababu kuna uhuru wa uhuru, ikiwa mtu anaamini hilo, je, hilo halingefungua uwezekano wa angalau baadhi ya watu kuzimu kusema, samahani, tafadhali nisamehe, na hatimaye kutubu? Pia, ukweli wa mateso ya waliolaaniwa ungedhoofisha furaha ya wale walio mbinguni. Hili ni tatizo tofauti. Kwa kweli, ninatumia sehemu kubwa ya sura ya mwisho ya kitabu changu kuhusu kuzimu kuzungumzia tatizo hili la huzuni ya mbinguni.

Ikiwa mtu unayempenda yuko kuzimu, utawezaje kuwa na amani ya kweli na furaha isiyo na doa mbinguni, ukijua kwamba kaka au dada, mama, baba, mwana au binti, au rafiki mwema yuko kuzimu? Je, hilo halitadhoofisha furaha ya mtu? Peter Geach, miongoni mwa wengine, ameshughulikia tatizo hili. Anasema kwamba Mungu atatuwezesha kuona haki ya adhabu isiyo na kikomo kwa sababu ya ufidadi wa maadili wa waliolaaniwa. Na kwa hivyo, tutathamini haki ya hili, hata linapokuja suala la wapendwa wetu walio kuzimu, kulingana na Geach.

Wengine wametoa hoja kama hiyo, wakiwemo William Lane Craig na wengine. Jibu la Talbot kwa hili ni kwamba kuona haki ya adhabu hakuondoi huzuni kwamba mtu huyo amebaki kuwa mfidadi sana. Kwa sababu tu unajua kwamba, tuseme, binti yako au mwanao yuko gerehani kwa sababu nzuri, ikiwa wamekuwa wakiuza dawa za kulevya, kwa mfano, hufurahii haki yake.

Kwa kweli, bado unasumbuliwa, unasumbuliwa sana kwamba wako gerehani, ingawa wanastahili. Kwa hivyo, kwa sababu tu kuna haki hapa haimaanishi ukweli wa hukumu. Haina huzuni sana.

Kwa hivyo, Talbot anahitimisha kwamba njia pekee ya kutoka katika matatizo haya kwa adhabu ya milele ni kuthibitisha ama kuangamizwa kwa ukombozi wa wanadamu waliolaaniwa au wa ulimwengu wote. Anatambua kwamba uangamizaji au upendeleo wa masharti hutatua matatizo haya, au angalau mengi yake. Anachagua mtazamo wa mwisho, mtazamo wa ulimwengu wote, akibainisha

kwamba ahadi ya Mtume Paulo kwamba Mungu atapatanisha vitu vyote na yeye mwenyewe katika Kristo inaelekeza katika mwelekeo huu.

Kwa hivyo, mtazamo wake ni ule wa kibiblia. Huo ndio msembo wake. Wanaoshikilia masharti na wanamapokeo wataanza kutofautiana kuhusu istilahi hiyo na kusisitiza kwamba maoni yao ni ule wa kibiblia linapokuja suala la mafundisho ya kuzimu.

Lakini mtazamo wake ni kwamba Mungu anapenda kila mtu aliyeumbwa na kwamba watu wote hatimaye watapatanishwa na Mungu na, kwa hivyo, watapata furaha ya milele. Ujumla ni mtazamo kwamba, hatimaye, wanadamu wote wataokolewa na kufurahia uzima wa milele pamoja na Kristo. Anasema hii inaendana na mtazamo kwamba Mungu atawaadhibu watu wengi baada ya kifo.

Haitadumu milele. Kwa hivyo, hakanushi ukweli wa kuzimu. Hilo ni jambo ambalo mitazamo hii yote mitatu inathibitisha.

Swali ni je, inadumu kwa muda gani? Na je, kuna mtu yeyote anayebaki kuzimu milele? Je, kuzimu inabaki na watu? Na ni watu wangapi hatimaye wanaokolewa? Je, ni kila mtu au baadhi tu? Ujumla unaweza pia kutumika kwa malaika walioanguka au hata Shetani mwenyewe. Wanajumla wengi wangesisitiza kwamba hata shetani hatimaye anaokolewa. Tuhitimishe kwa kuzingatia vifungu vya wanajumla ambavyo mara nyingi hunukuliwa na wanajumla.

Kwa wale wanaojiuliza kwa nini tunazungumzia kuhusu universalism kama chaguo la kibiblia, ni vipi yeyote kati ya mababu wangeweza kuthibitisha mtazamo huu? Wanamapokeo wengi, hasa, wana udadisi au wana shaka kwamba aina yoyote ya hoja ya kibiblia inaweza kutolewa ili kutetea mtazamo huu. Ni vifungu gani vinavyovutia mtu anayeamini universalism? Hapa kuna baadhi yake. 1 Wakorintho 15:22 inasema kwamba kama katika Adamu wote wanakufa, vivyo hivyo katika Kristo wote watahuishwa.

Wakolosai 1:20 inasema kwamba katika Kristo, utimilifu wote wa Mungu ulipendezwa kukaa na kupitia yeye kuvipatanisha vitu vyote na nafsi yake, iwe ni vilivyo duniani au vilivyo mbinguni, akitenda amani kwa damu ya msalaba wake. Keith DeRose, ambaye ni mwanafalsafa huko Yale na mwanafalsafa Mkristo, anasema kwamba ikiwa mtu yeyote atateseka jehanamu milele au ataangamizwa, basi hatapatanishwi na Mungu. Hili ni jambo la msisitizo kwa DeRose pamoja na wanazuoni wengine.

Warumi 5 Paulo anasema kwamba kama kosa la mtu mmoja lilivyosababisha hukumu kwa watu wote, tendo la haki la mtu mmoja lilisababisha kuachiliwa huru na uzima kwa watu wote. Kwa maana kama vile kwa kuasi kwa mtu mmoja wengi walifanywa wenye dhambi, vivyo hivyo kwa kutii kwa mtu mmoja wengi watafanywa wenye haki.

Angalia ulinganifu katika mistari yote miwili kati ya wale wanaoanguka na wale waliokombolewa.

Ni yote na yote, na kisha ni mengi na mengi. Warumi 11:32 inasema kwa maana Mungu amewafunga wote katika kutotii ili aweze kuwahurumia wote. FF Bruce anasema kwamba yote, katika kesi hii, yanamaanisha yote bila ubaguzi, si yote bila ubaguzi.

Huu ni tofauti muhimu ambayo wakosoaji wa universalism mara nyingi hutoa. DeRose anasema hatuna sababu ya kutafsiri kila kitu kwa njia hii. Kisha, jibu la kupingana ambalo wanajadi au watu wengine wasio wa universalists wangetoa ni kwamba hapana, tuna ushahidi mwingine mwingi wa kibiblia unaopendekeza uharibifu wa mwisho wa waovu, ambao ungeimarisha tafsiri tofauti ya yote kuliko ile ambayo wanauniversalists wanatumia hapo.

Warumi 10:9 inasema, ukimkiri Yesu kwa kinywa chako ya kuwa ni Bwana, na kuamini moyoni mwako ya kuwa Mungu alimfufua kutoka kwa wafu, utaokoka. Na kisha, katika Wafilipi 2:11 na kwingineko, tunaambiwa kwamba kila ulimi utakiri ya kuwa Yesu ni Bwana na pengine utakiri ya kuwa Mungu alimfufua kutoka kwa wafu. Hii inaunda silojia inayopendelea universalism, hitimisho likiwa kwamba Mungu ataokoa kila mtu kwani kila ulimi utakiri ya kuwa Kristo ni Bwana.

Pingamizi la kawaida hapa, hata hivyo, ni kwamba kwa wale wanaomkiri Kristo baada ya kufa, itakuwa imechelewa sana. Ni aina ya dhana ambayo wanajadi, pamoja na masharti, kwa kawaida hufanya kwamba unapewa fursa katika maisha haya, na kisha baada ya kifo huja hukumu. Waebrania 9:27 imechelewa sana.

Pia inaonekana kuwasilishwa, angalau kupitia tafsiri za kawaida, kuhusu mfano wa Lazaro na tajiri. Imechelewa sana. Umefanya uamuzi wako.

DeRose anauliza ni sababu gani tunayo ya kuamini hivyo. Kwa nini ungamo langu katika maisha haya lionekane kama lenye sifa zaidi ya hilo? Anasema ni mawazo hatari kwani yanamaanisha kwamba kwa namna fulani tunastahili wokovu kwa sababu tunakiri katika maisha haya. Kwa hivyo, hoja zinaunga mkono na zinapingana hapo lakini hizo ni baadhi ya vifungu vikuu vinavyounga mkono ulimwengu au vile ambavyo mara nyingi huchukuliwa kwa maana ya ulimwengu na wasomi fulani wa Biblia. Lakini hapa kuna tatizo linaloendelea au tatizo moja linaloendelea kwa ulimwengu, na hilo ni vifungu vingi vya Biblia vinavyosisitiza uharibifu wa waovu.

Kwa kulinganisha, kuna vifungu vichache sana vinavyopendekeza ukombozi wa mwisho wa ulimwengu wote. Kwa hivyo, kwa usawa, inaonekana kwangu mimi na watu wengine wenye masharti na wanamapokeo kwamba Biblia inaeleza hatimaye kwamba baadhi hawafiki mwishowe. Sio kila mtu ameokolewa.

Hata hivyo, vifungu vinavyoonekana kuelekeza katika mwelekeo wa ulimwengu wote vinapaswa kuchukuliwa kwa uzito na si kwa urahisi na kwa kawaida tu. Kwa hivyo, ni mjadala mgumu. Kuna hoja, faida, na hasara pande zote.

Tunaweza kuona ni kwa nini, katika kanisa la kwanza, enzi ya mapadre, kulikuwa na kutokubaliana sana miongoni mwa wanatheolojia Wakristo. Na nadhani hilo linapaswa kutupatia utulivu leo. Mtazamo wowote tunaoupata, tusiuamini sana, ingawa jambo moja tunaloweza kuwa na uhakika nalo, tukizungumzia Biblia, ni kwamba kuzimu ni halisi.

Ni hatima mbaya sana. Kwa hivyo, hebu tufanye yote tuwezayo ili kuepuka hatima hiyo—na tumgeukie Mungu katika Kristo na kuishi maisha ya uaminifu kadiri tuwezavyo.

Kwa hivyo huo ndio mjadala wetu kuhusu fundisho la kuzimu.

Huyu ni Dkt. James Spiegel katika mafundisho yake kuhusu Falsafa ya Dini. Huu ni kipindi cha 10, Mafundisho ya Kuzimu.